

İKİNCİ QARABAĞ MÜHARİBƏSİNDƏ İDMAN AKADEMİYASININ VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBİYƏSİ

p.e.d., prof. D.Q. Quliyev

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası

dilgam.guliyev@sport.edu.az

Nəşr tarixi

Qəbul edilib: 11 yanvar 2021

Dərc olunub: 5 mart 2021

© 2021 ADBTİA Bütün hüquqlar qorunur

Annötasiya: Məqalədə ADBTİA-nın tələbələrini fiziki hazırlıq sistemini təkmilləşdirmək, Silahlı Qüvvələrdə xidmət etməyə hazırlamaq, Azərbaycan tarixində 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi, 30 ilə yaxın işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsi, xalqımızın bir yumruq kimi düşmənə istər ön, istərsə də arxa cəbhədə mübarizəsi, xalqımızın lideri Heydər Əliyevin gənclərin forumunda məzmunlu çıxışı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin Silahlı Qüvvələrlə bağlı verdiyi sərəncam və fərmanlar, *Ali Baş Komandan İlham Əliyevin son 17 ildə həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası*, akademiyanın inzi-bati heyət və tələbələrini döyüş bölgəsindəki əsgərlərimizə dəstəyi, İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı idman akademiyasının yaralanan müharibə iştirakçılarının reabilitasiyası, akademiyanın tələbələrini onlayn dərslərlə yanaşı aktiv könüllülük fəaliyyətləri, İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş 13 nəfər məzunun adlarına fəxri təqaüdün təsis olunması və başqa problemlər öz həllini tapmışdır.

Açar sözlər: *Prezident, Ali Baş Komandan, Qarabağ, ordu, ön cəbhə, arxa cəbhə, qələbə, vətənpərvərlik, "Hüquq fəlsəfəsi", gənclər, müstəqil, Silahlı Qüvvələr, Müdafiə Nazirliyi, Yardım Fondu, Elmi Şura, professor-müəllim, tələbə kontingenti, təqaüd, məzun, "İdman jurnalistikası", "İdman menecmenti", "İdman tibbi və reabilitasiya", kommunikasiya, idman akademiyası, şəhid, müharibə əli, fiziki tərbiyə, çağırışa qədərki hazırlıq.*

Mövzunun aktuallığı: Azərbaycan Respublikası Dövlət müstəqilliyini səy və böyük

zəhmətlə həyata keçirdiyi bir dövrdə vətənpərvərlik tərbiyə sisteminin yenilənməsi mühüm vəzifələrdən biri kimi qarşıda durur. Müasir şəraitdə ölkədəki çətinliklərə baxmayaraq Azərbaycan dövləti vətənpərvərlik tərbiyə sistemi məsələlərinə xüsusi qayğı göstərir və diqqət yetirir. Müstəqilliyimiz dövründə vətənpərvərlik tərbiyə sisteminin tarixi və aspektlərinin tədqiq olunmaması gənc nəslin sağlamlığı və pedaqoji kadrların hazırlanması sahəsində bir sıra çətinliklər yaradır. Bu isə problemin əhəmiyyətini aktuallaşdırır [4,11].

Azərbaycan Respublikasının ərazisinin işğaldan azad olunduğu bir dövrdə gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin düzgün təşkili daha böyük aktuallıq kəsb edir. Həmçinin, qloballaşan dünyamızda milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasının əhəmiyyəti hər zaman məktəblilərə aşılır.

Bəşəriyyət tarixində hər bir xalq özünə-məxsus şəkildə ölkəsinin sosial-iqtisadi və siyasi inkişaf şəraitindən asılı olaraq vətənpərvərlik tərbiyəsinə yaradaraq yetişməkdə olan gənc nəslin hərbi biliklərə yiyələnməsinə xüsusi əhəmiyyət vermişdir [15].

Məsələyə bu baxımdan yanaşdıqda gənc nəslin vətənpərvərlik tərbiyəsinin məzmun və formasının səciyyəvi xüsusiyyətləri vardır. Hər şeydən əvvəl bu problemin tarixi çox qədim olmaqla xarici işğalçılara qarşı milli-azadlıq müharibələrində təşəkkül tapmışdır. Xalqımız daxili zülmkarlara qarşı da daim mübarizə aparmışdır [16].

2020-ci il Azərbaycan tarixində 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi və 3 gün davam edən Tovuz döyüşləri ilə daha çox yadda qaldı.

27 sentyabr 2020-ci il ölkəmizin tarixinə qızıl hərflərlə daxil oldu. 30 ilə yaxındır davam edən Qarabağ probleminin həlli istiqamətində Azərbaycanın Prezidenti, Ali Baş Komandan, cənab İlham Əliyevin başçılığı altında ordumuz tərəfindən qətiyyətli addım atıldı.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin sentyabrın 27-də törətdikləri növbəti hərbi təxribatın qarşısını qətiyyətlə alan Azərbaycan Ordusu işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarını azad etmişdir. **Sentyabr ayının 27-dən etibarən Milli Ordu hissələrimiz 30 ildən artıq hər bir azərbaycanlının sağalmaz yarasına çevrilmiş Qarabağ münaqişəsinin ön cəbhələrinə qəhrəmancasına atılaraq düşmən mövqələrini məhv edib.** Ordumuzun qısa müddətdə əldə etdiyi ardıcıl qələbələr xalqımızın döyüş ruhunun daha da yüksəlməsinə səbəb olmaqla, xalqımızı bir yumruq kimi düşmənlə istər ön, istərsə də arxa cəbhədə mübarizəyə köklədi [21].

29 illik Qarabağ həsrətimizə son qoyduquna görə Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə sonsuz təşəkkür və minnətdarlığımızı bildiririk. Bu, bir tarixdir: Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılığı ilə qüdrətli Azərbaycan Ordusu şanlı tarix yazdı. Qarabağın işğaldan azad olunmuş hər yerində, hər bir kəndində, habelə Şuşada Azərbaycanın şanlı üçrəngli bayrağı dalğalanır.

Xatırladaq ki, o zaman vətənpərvərlik deyəndə, SSRİ-nin vətəndaşı üçün vətənpərvərlik nəzərdə tutulurdu. İndi isə Azərbaycan Respublikası üçün, onun maddi və mənəvi sərvətləri keşiyində dayanmalı olan insanların vətənpərvərliyindən söhbət gedir. Bu məsələ hazırda mənəvi borc olmaqla yanaşı, həm də sırf ideoloji-siyasi bir problem kimi qarşıya çıxır. Onu hər bir vətəndaşın mövqeyindən və hər bir vətəndaşın mövqeyi naminə anlamaq tələb olunur. Çünki o, azərbaycançılıq milli ideyasının tərkib hissəsidir. Alman filosofu Hegel özünün "Hüquq fəlsəfəsi" əsərində vətənpərvərlik haqqında yazırdı: "Vətənpərvərlik sözü altında çox zaman yalnız fəvqəladə qurban verməyi və davranışları başa düşürlər. Amma, əslində, o, elə bir ovqatdır ki, adi vəziyyətdə və adi həyat şəraitində dövləti substantsional əsas və məqsəd kimi başa düşür... Bu ovqat, ümumiyyətlə, etimaddır, mənim substantsional və xüsusi marağımın başqasında, yəni dövlətdə yerləşdiyini başa düşməkdir" [3].

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldiyi ilk günlərdən başlayaraq gənclər siyasəti ilə bağlı bir çox fərman və sərəncamlar imzalamış, gənclərin milli və vətən-

pərvər ruhda tərbiyəsinə həmişə önəm vermişdir. Heydər Əliyev bu barədə demişdir: "Gənclərimiz milli ruhda tərbiyə olunmalıdır, milli-mənəvi dəyərlərimiz əsasında tərbiyələnməlidir. Gənclərimiz bizim tariximizə yaxşı bələd olmalı, dilimizi yaxşı bilməlidirlər. Hər bir gənc vətənpərvər olmalıdır, vətənpərvərlik böyük məfhumdur. Bu sadəcə orduda xidmət etmək deyil, vətənə sadıq olmaq, vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq - budur vətənpərvərlik" [5,9,10].

2 fevral 1996-cı ildə Respublika sarayında müstəqil Azərbaycan Respublikası gənclərinin birinci forumunda xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev çox məzmunlu nitqlə çıxış edib, gənclərin qarşısında duran proqram tələblərini bildirdi: [2].

«İndi ordumuzun 90 faizini gənclər təşkil edir, Gənclər Təşkilatının, gənclərin əsas vəzifəsi hər bir gənci, hər bir Azərbaycan övladını orduya xidmətə hazırlamaqdan ibarət olmalıdır. Bizim güclü ordumuz olmalıdır. Ona görə yox ki, biz yenidən hərbi əməliyyatlara başlamaq istəyirik. Yox, sadəcə olaraq Müstəqil Azərbaycan Respublikasının özünəməxsus güclü ordusu olmalıdır [5,14].

Xalqımızın lideri Heydər Əliyevin gənclərin forumunda məzmunlu çıxışı gəncliyimiz üçün proqram sənədinə çevrildi. Heydər Əliyevin «... gənclərimizin əsas vəzifəsi özünü müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişafına həsr etməkdən, müstəqil Azərbaycan Respublikasının yaşamasına, əbədi olmasına həsr etməkdən ibarət olmuşdur...» sözləri gənclərimizi həyatda və cəmiyyətdə öz yerlərini tutmaqdan ötrü istiqamətləndirdi. Mən gənclərimizə bu tövsiyəni verirəm. Öz ana dilimizi, Azərbaycan dilini mənimsəmək lazımdır, bu dildə yaxşı danışmaq lazımdır, bu dili ana dili kimi daim duymaq lazımdır, bu dili sevmək lazımdır [12, 20].

Mən arzu edirəm ki, Azərbaycan gənci Şekspiri ingilis dilində oxusun, Puşkini rus dilində oxusun, Nizamini, Füzulini, Nəsimini isə Azərbaycan dilində oxusun [5].

Hüquqi dövlət quruculuğu yolu ilə gedən Azərbaycan və bütün azərbaycanlılar Ulu Öndərin layiqli siyasi varisi ölkə Prezidenti İlham Əliyevin ətrafında birləşərək, milli azərbaycançılıq və vətənpərvərliyin vəhdəti şəraitində

müstəqilliyini daha da möhkəmləndirir. Bu gün cənab İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi suveren Azərbaycan sülhsevər daxili və xarici siyasət strategiyasını həyata keçirir [1].

Son vaxtlar orduya göstərilən qayğı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin Silahlı Qüvvələrlə bağlı verdiyi sərəncam və fərmanlar, əsgər və zabitlərimizə göstərdiyi diqqət gənc hərbi qulluqçularda vətənpərvərlik hisslərinin artmasına son dərəcə müsbət təsir göstərir. Buna əyani olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin 13 fevral 2019-cu ildə Beyləqan rayonu ərazisində yeni inşa edilmiş hərbi hissədə hərbi hissənin şəxsi heyəti üçün sosial-yaşayış və hərbi xidməti ilə əlaqədar yaradılmış şəraitə yüksək qiymət verməsini misal gətirmək olar [2].

Son illər şəxsən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev və Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyi tərəfindən hərbi qulluqçuların sosial-məişət və yaşayış şəraitlərinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə sistemli tədbirlər yüksək templə həyata keçirilməkdə davam etdirilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 01 fevral 2019-cu ildə Azərbaycan Gəncləri Gününə həsr olunmuş respublika toplantısında deyib: [21].

“- Azərbaycan gəncləri mütləq milli ruhda tərbiyə almalıdırlar ki, gələcəkdə dövlət maraqlarını, xalqımızın milli maraqlarını layiqincə qoruya bilsinlər. Hesab edirəm ki, bu iki əsas amil hər bir gənc üçün çox vacibdir.

Mən bir daha demək istəyirəm ki, bu gün Azərbaycan gəncləri cəmiyyətimizin fəal hissəsidir. Biz haqlı olaraq gənclərimizlə fəxr edə bilərik. Bizim gənclərimiz torpaq uğrunda, Vətən uğrunda vuruşurlar. Bizim şəhidlərimizin böyük əksəriyyəti gənclərimiz olubdur. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Bizim gənclərimiz hərbi qələbələrimizi şərtləndiriblər. Aprel döyüşləri bizim şanlı tarixi qələbəmizdir və bu əməliyyatlarda iştirak edənlərin mütləq əksəriyyəti gənclərdir. Biz bu əməliyyat nəticəsində uzun illər ərzində işğal altında qalan torpaqları işğalçılardan azad etdik. O

torpaqlarda - Lələtəpədə, Füzuli, Cəbrayıl, Ağdərə rayonlarının dağlarında Azərbaycan bayrağını ucaltdıq. Bu, böyük tarixi qələbədir. Bu qələbə bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycan xalqı işğalla heç vaxt barışmayacaq, Azərbaycan əsgəri, Azərbaycan zabiti Vətən uğrunda, torpaq uğrunda canından keçməyə hazırdır. Bu qələbə ermənilərin uzun illər ərzində yaratdıqları mifi tamamilə darmadağın etdi. Bu qələbə göstərdi ki, biz döyüş meydanında da onlardan üstünlük. Bu qələbə göstərdi ki, ən əlverişsiz hərbi mövqelərdən əks hücum əməliyyatı apararaq bir çox strateji mövqelərə sahib olduq” [21].

44 gün davam edən hərbi əməliyyatlar çərçivəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darmadağın etdi və düşmən məğlubiyyətini etiraf edərək ağ bayraq qaldırdı. *Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı başladığı əks-hücum əməliyyatında cəbhə uğurlarımızın ən başlıca səbəbi Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin son 17 ildə həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası, milli birlik və döyüşçülərimizin ruh yüksəkliyi idi* [19].

Azərbaycan cəbhədə əldə etdiyi bu qələbələrə əsasını son 17 il ərzində qoyub. Ordumuzun güc-qüdrətinə mühüm önəm verilib, ən müasir döyüş texnikasının alınması gerçəkləşdirilib. Əsgər və zabitlərimizin sosial şəraitinin yaxşılaşdırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılıb. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bu barədə danışarkən deyib: “Ordu quruculuğu mənim fəaliyyətimdə həmişə birinci yerdədir. Hərbçilər də, Azərbaycan xalqı da bunu bilir. Həmişə demişəm ki, ordumuz üçün nə lazımdırsa, biz onu da edəcəyik. Biz güclü, iradəli ordu yaratmışıq. Bizim bütün silahlı birləşmələrimiz müasir standartlara cavab verir və döyüş tapşırığını şəərəflə, vicdanla, cəsərlə yerinə yetirir. Bu gün əks-hücum əməliyyatında bizim müxtəlif silahlı birləşmələrimiz iştirak edir və vahid komandanın rəhbərliyi altında əks-hücum əməliyyatı uğurla gedir. Bütün silahlı birləşmələr arasında koordinasiya tam şəkildə təmin edilib. Əminəm ki, bu əks-hücum əməliyyatının bundan sonra da uğurlu nəticələri olacaqdır” [21].

İdman akademiyasının professor-müəllim və tələbələri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin tələbini daim diqqət mərkəzində saxlayır, idmançı-tələbələrə vətəndaşlıq şüurunun aşılmasını, onların Vətənə sədaqət ruhunda tərbiyəsi üçün istər dərslərdə, istərsə də dərslərdən arı idman tədbirlərində bütün imkanlardan istifadə edirlər. Bu gün gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsi xüsusilə aktualıq kəsb edir. Çünki Azərbaycan Ordusu əks-həmlə əməliyyatına başlayaraq işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarını uğurla azad etmişdir. Buna görə də tələbə gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi biz professor-müəllim və tələbələrin başlıca vəzifəsinə çevrilmişdir.

Azərbaycan xalqının milli suverenliyi təmin edildiyi vaxtdan indiyədək keçdiyimiz ağırılı-acılı yolda Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbələrinin vətənpərvərlik təşəbbüsünü təqdirəlayiq hesab etmək olar. Akademiyamızda aparılan ictimai-faydalı işlər nəticə etibarilə tələbələrdə zəhmətsevərlik, vətənpərvərlik və həyatda öz yerini tutmaq kimi keyfiyyətlər tərbiyə edir.

Mənfur düşmənlə ölüm-dirim savaşında I və II Qarabağ müharibəsində Vətən uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının şəhid olan tələbə və məzunlardan İlqar İsmayılov, Əliyər Əliyev (Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları), Afaq Həsənov, Arif Məmmədov, Mais Hacıyev, Eldar Əsədov, Səməd Fərzəliyev, Rafiq İsmayılov, Məhərrəm Cəbrayilov, Ərəstun Bəylərov, Mirzə Abbasov, Şakir Abbasov, Eldost Hüseynov, Fərid Məmmədov, Telman Ələkbərov, Muxtar Qasımlı, İqbal Aslanlı, Ürfan Orucov, Rəşad Babayev, Vüqar Vəliyev, Siyavuş Muradov, Pərvin Əlizadə, Ramil Yusifzadə, Nəriman Əlizadə, Ramid Əliyev və başqaları kimi igid və cəsur tələbə və məzunlarımızın şəxsi nümunəsi bizə deməyə əsas verir ki, Azərbaycan xalqı qəhrəman xalqdır. Bu xalq öz vətənini göz bəbəyi kimi qorumağa hazır olan mətin gənclər yetişdirmişdir. Erməni qəsbkarlarına qarşı ölümdirəm savaşında həlak olmuş qəhrəmanlarımızın ibrətamiz həyatı, şəxsi nümunələrinin ön plana

keçməsi hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi işində mühüm rol oynayır [13, 18].

Azərbaycanın yaradıcı gənclərinin əsas ali təhsil ocaqlarından biri olan Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının (ADBTİA) idmançı gəncləri də bu dövrdə fəal iştirak etdilər. ADBTİA-nın əməkdaşları, tələbələri və məzunlarından 50-dən çox insan İkinci Qarabağ Vətən müharibəsində düşməne qarşı üz-üzə vuruşdu, dövlətimizin ərazi bütövlüyünün bərpası üçün canını, qanını əsirgəmədi. Onlardan 13 nəfəri 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində torpaqlarımızın azadlığı uğrunda qəhrəmancasına şəhid olub, 11 nəfər yaralanıb və müharibə əlili olublar. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının tələbə və məzunları İkinci Qarabağ müharibəsində misilsiz rəşadət göstərdilər.

Əlbəttə, müharibə tək cəbhədə deyil, meydanında, ön cəbhədə getmirdi. Arxa cəbhədə də xalqımız əlindən gələn qədər hər sahədə ordu-muza dəstək olmağa çalışırdı [21].

Ulu öndər Heydər Əliyev beynəlmillətçi gənclərlə görüşündə demişdir: “Lazımı qayda-da müharibə etmək üçün, möhkəm və mütəşəkkil surətdə arxa lazımdır” [7, 8]. ADBTİA-nın tələbələri də arxa cəbhə əsgərləri kimi öz sahələrində ordumuza, xalqımıza dəstək olmaq üçün müxtəlif tədbirlər keçirdilər, bu savaşa öz töhfələrini verdilər. Akademiyanın rəhbərliyi müstəqillik, dövlət quruculuğu prosesində hərbi-fiziki tərbiyənin aktuallığına, onun elmi-nəzəri əsaslarına ciddi fikir vermiş, onlayn vasitə ilə şəhidlərimizin xatirəsi yad edilmiş, milli qəhrəmanların adlarına foto-stendlərin tərtibində, onların adına turnirlərin keçirilməsində, dərsləklərdə, kitablarda, foto-albomlarda, hərbi quruculuq sahəsində gənc nəslin fəaliyyətinin işıqlandırılmasında, şəhid idmançıların ailələrinə yardımın göstərilməsində, Milli ordumuzun yaradılmasında, İstiqlal, Dirçəliş günlərinin təntənəli şəkildə qeyd edilməsində, torpaqlarımızın 20%-dən çoxunu zəbt etmiş erməni vandalizmi üzərində qələbəni təmin etmək üçün orduya gücü çatan köməklik etmişdir. Akademiyada onlayn keçirilən görüşlərdə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun döyüş

meydanında qazandığı tarixi qələbədən, xalqımızın birliyi və şücaətindən bəhs edilir, Vətən müharibəsi iştirakçıları keçdikləri şərəfli döyüş yolundan danışır, həmçinin tədbir iştirakçılarını maraqlandıran suallar cavablandırılırdı. Görüşlərin keçirilməsində məqsəd Vətən müharibəsində qazanılan tarixi qələbə barədə tələbələrə məlumatlandırmaq, qəhrəmanlarımızı, şəhidləri böyüməkdə olan gənc nəsə yaxından tanımaq, akademiya vətənpərvərlik hissini aşılamaqdan ibarətdir. Ali Baş Komandana, Azərbaycan ordusuna sonsuz inamını göstərmək, əsgərlərimizə və xalqımıza ruh yüksəkliyi bəxş etmək üçün akademiyanın tələbələri 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə pandemiya və karantin rejiminin məhdudiyətlərinə baxmayaraq, vətənpərvərlik nümunəsi göstərdilər.

Qəlbi vətən sevgisi, yurd həsrətilə döyünən hər bir Azərbaycan gənci kimi idman akademiyasının tələbə və gənc əməkdaşları da istər ön, istərsə də arxa cəbhədə dövlətimiz və xalqımız üçün böyük önəm daşıyan bu tarixi hadisədə yaxından iştirak etdilər, qələbəyə gədən yolda öz töhfələrini əsirgəmədilər. Onlar

göstərdilər ki, Azərbaycan gənci həm döyüşkən, həm də yaradıcıdır.

Qeyd edək ki, Silahlı Qüvvələrə Yardım Fondu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 17 avqust tarixli 755 nömrəli Fərmanı ilə Silahlı Qüvvələrimizin müasir tələblər səviyyəsində inkişafını təmin etmək, onun maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək və zəruri sosial tədbirləri maliyyələşdirmək məqsədilə yaradılıb [6, 17].

İlk gündən hamı bacardığı qədər əsgərlərimizə yardım etməyə can atırdı. Kimi yardımlar toplayıb aparır, böyük şirkətlər, idarə və nazirliklər isə Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna yardım edirdilər. **Bu həlledici günlərdə ADBTİA da ön cəbhəyə dəstək oldu.** Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası 50 min manat məbləğində Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinə Yardım Fonduna vəsait köçürmüşdür. Məqsəd düşmənin hərbi təxribatının qarşısının alınması, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün, eyni zamanda, mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün zəruri əks-həmlə tədbirlərinin həyata keçirilməsinə dəstək göstərməkdir [21].

Ordumuza dəstək məqsədilə Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tərəfindən oktyabrın 5-də ordu qərargahına yüksək keçidli avtomobillər kateqoriyasına aid, texniki imkanları hərbi nəqliyyat va-

sitələrinə uyğun olan "Mitsubishi Pick-up L200" avtomobili təqdim olunub. Həmçinin akademiyanın, inzibati heyət və tələbələrə döyüş bölgəsindəki əsgərlərimizə dəstək məqsədilə ürək sözlərini əks etdirən əsgərə məktub-

lar yazıb, akademiya tərəfindən hazırlanan hədiyyə paketlərinə əlavə edərək cəbhə bölgəsinə göndərirlər.

Belə səfərlər həm hərbi hissələrin şəxsi heyətinin, həm də mülki əhalinin döyüş ruhunun, mənəvi-psixoloji hazırlığının yüksəldilməsində müstəsna rol oynayır. Hazırda, əsgərlərdə yüksək döyüş ruhu var. Onların ruh yüksəkliyinə diqqət edək, öz dəstəyimizlə onları bir az da ruhlandıraraq. Hamılıqla “Qarabağ Azərbaycandır!” deyək.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının professoru Bəxtiyar Rüstəmov və dosent Yusif Quliyev akademiyanın məzunu Hüseynov Eldost Azər oğlunun qəbrini ziyarət edən zaman.

Eldost Tərtərdə qəhrəmancasına şəhid olub. Şəhidin anasına oğlu üçün hazırlanmış xüsusi medal, kubok hədiyyə etmişdilər. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Şamaxı rayonu.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının (ADBTİA) professor-müəllim və tələbələri şəhidlərimizin xatirəsini onlayn vasitəsilə dərin ehtiramla yad ediblər.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının 29 dekabr 2020-ci il tarixli Elmi Şurasının qərarına əsasən İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş 13 nəfər məzunun - Məmmədov Fərid Vəhəd oğlu, Ələkbərov Telman İncilab oğlu, Babayev Rəşad Ağabəy oğlu, Əlizadə Nəriman Nurəhməd oğlu, Astanlı İqbal İlqar oğlu, Vəliyev Vüqar Emin oğlu, Qasımlı Muxtar Əli oğlu, Orucov Ürfan Firdovsi oğlu, Əlizadə Pərvin Vüqar oğlu, Yusifzadə Ramil Adəm oğlu, Muradov Si-

yavuş Akif oğlu, Hüseyinov Eldost Asəf oğlu, Əliyev Ramid Kamil oğlunun adlarına fəxri təqaüd təsis olunmuşdur.

Fəxri təqaüd 2020/2021-ci tədris ilindən etibarən birinci tədris ilinin birinci semestrindən başlayaraq 5 (beş) il müddətinə təsdiq olunan meyarlara əsasən hər tədris semestri üzrə aşağıda adları göstərilən əlaçı tələbələrə veriləcək: Qurbanlı Ümidvar Rac oğlu (149A1 qr., “İdman menecmenti və kommunikasiya” ixtisası üzrə), Quliyeva Sevda Sahib qızı (137A1 qr., “Bədən tərbiyəsi və idmanda reabilitasiya” ixtisası üzrə), İbrahimli Aqil Arif oğlu (140A2 qr., “İdman menecmenti və kommunikasiya” ixtisası üzrə), Mirzəyeva Nəzrin Qəzənfər qızı (158A11 qr., “Bədən tərbiyəsi və idman” ixtisası üzrə), Sadıxov Vüsal Alxan oğlu (158A15 qr., “Bədən tərbiyəsi və idman” ixtisası üzrə), Rzayev Tural Səliman oğlu (117A8 qr., “Məşqçi” (idman növü üzrə), Bağışov Araz Mehman oğlu (159A2 qr., “Bədən tərbiyəsi və idman” ixtisası üzrə), Hüseyinov Toğrul Rasim oğlu (128A6 qr., “Fiziki tərbiyə və çağırışa qədərki hazırlıq müəllimliyi” ixtisası üzrə), Məlikzadə Ülvi Ziya oğlu (FSFPES Sabah qr., “İdman menecmenti və kommunikasiya” ixtisası üzrə), Cəfərquluzadə Eltun Nəmiq oğlu (127A2 qr., “Fiziki tərbiyə və çağırışa qədərki hazırlıq müəllimliyi” ixtisası üzrə), Abbaslı Nəzrin Nəmiq qızı (127A1 qr., “Fiziki tərbiyə və çağırışa qədərki hazırlıq müəllimliyi” ixtisası üzrə), Fazilov Cəmil Yunis oğlu (120A3 qr., “Fiziki tərbiyə və çağırışa qədərki hazırlıq müəllimliyi” ixtisası üzrə), Rəhimov Ruslan İbrahim oğlu (147A1 qr., “İdman menecmenti və kommunikasiya” ixtisası üzrə) [21].

Təqaüdü ümumi məbləği 100 manat təşkil edir. Şəhid olmuş akademiyanın məzunlarının adları tədris otaqlarına verilmiş, girişdə lövhələr vurulmuş və guşələr yaradılmışdır.

Şərəfli döyüş yolu keçmiş Azərbaycan övladlarının tarixi şücaətləri yaddaşlardan silinmir. Amma unutmamaq olmaz ki, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının professor-müəllim və tələbə kontingenti ön və arxa cəbhədə də var gücləri ilə çalışırlar.

Ön cəbhə ilə arxa cəbhənin vəhdəti, xalqın öz xilaskarına maddi və mənəvi yardımını

böyük qələbənin qazanılmasında mühüm rol oynayır.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin dediyi kimi: “Hər şey vətən üçün, hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə üçün”. Bu, bütün idman akademiyasının professor-müəllim və tələbələrinin şüarına çevrilmişdir. Qələbə xalqımızın əzmkarlığı, inamı ilə qazanılmışdır.

Tədqiqatın obyektı – ADBTİA-nın tədris hissəsi və tədris ocağıdır.

Tədqiqatın məqsədi – ADBTİA-nın tələbələrinin fiziki hazırlıq sistemini təkmilləşdirmək və Silahlı Qüvvələrdə xidmət etməyə hazırlamaq.

Tədqiqatın fərziyyəsi – tədris ocağında bədən tərbiyəsi və idman üzrə tədris prosesini yaxşılaşdırmaq və elmi əsaslandırılmış hərbi-texniki idman növünün inkişafının idarə edilməsi. Bütün bunlar gənclərin Silahlı Qüvvələrdə xidmət etmə hazırlığı keyfiyyətinin yüksəlməsinə imkan verir.

Tədqiqatın vəzifələri:

1. Vətənpərvərlik, tərbiyə müstəqil dövlətin əsas atributlarından biridir. Bu baxımdan ADBTİA-da təhsil alan bütün tələbələr və məzunların iradəsini və mənafeyini ifadə edən müstəqil Azərbaycan Respublikasının dövlət mənafeyi yeni, müstəqil vətənpərvərlik tərbiyə sisteminin yaradılmasını tələb edir;
2. İdman akademiyasının vətənpərvərlik tərbiyə sistemi Azərbaycan xalqının vətənpərvərlik, milli vüqar və döyüş ənənələri, habelə mədəni dirçəlişinin əsasında durmaq birinci dərəcəli fəaliyyət sahəsidir.
3. İdman Akademiyasında hərbi-fiziki hərəkətlərin və oyunların təşəkkülünü tədqiq etmək, onları toplamaq, növlərini səciyyələndirmək, mahiyyət və məzmununu açmaqla gənc nəslin fiziki tərbiyəsindəki yerini göstərmək, bunları sistemə salmaq.
4. İdman Akademiyasında hərbi-fiziki hərəkətlərin və oyunların əməli növlərinin inkişaf yollarını və amillərini, onların milli mahiyyətini aşkara çıxarmaq.
5. İdman Akademiyasında təhsil alan tələbə-gənclərin hərbi hazırlığı və fiziki tərbiyəsi

ilə əlaqədar vətənpərvərlik tərbiyəsini və tədris-tərbiyə amillərini müəyyənləşdirmək.

Qarşıya qoyulan vəzifələri həll etmək üçün aşağıdakı metodlardan istifadə olunmuşdur: Arxiv və xidməti sənədlərdən xarici və keçmiş hərbi-fiziki tərbiyə sahəsindəki müəlliflərin ədəbiyyat mənbələrinin öyrənilməsi və təhlili, söhbətlər, müşahidələr, Vətəni Müdafiyyə Hazıram (VMH kompleksi növlərindən istifadə edərək kütləvi sınaqlar (testlər), pedaqoji tədqiqatlar, çoxölçülü statistika və sınaq nəzəriyyəsinin riyazi metodu.

Tədqiqatın metodoloji əsasını – təhsil sahəsində irəli sürülmüş müddəalar, müasir pedaqoqların vətənpərvərliyə dair fundamental tədqiqatları nəticəsində meydana çıxan ideyalar və pedaqoji ədəbiyyatdakı elmi-nəzəri fikirlər təşkil edir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi – ondan ibarətdir ki, idman akademiyasının mərdlik və qəhrəmanlıq salnaməsinə istinad edən igid tələbə və məzunlarımızın şücaət və qəhrəmanlığına dair tarixi faktlar bugünkü hadisələrlə əlaqələndirilir və qeyd edilir ki, bu gün vətənpərvərlik tərbiyəsi bizim tələbə-gənclərə daha çox lazımdır.

Tədqiqatın nəzəri əhəmiyyəti – ondan ibarətdir ki, idman akademiyasında vətənpərvərlik tərbiyə məsələləri tarixi qaynaqlar, mənbələr, qabaqcıl hərbiçilərin, sərkərdə və generalın fikirləri zəminində yeni baxımdan təhlil edililib, ümumiləşdirmələr aparmaqla bugünkü gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsini daha da zənginləşdirməyə şərait yaradır.

Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti – ondan ibarətdir ki, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasında, hərbi hissələrdə, hüquq mühafizə orqanlarında bədən tərbiyəsi və idman sahəsində çalışan çoxsaylı zabıt və gizirləri, idman mütəxəssislərini vətənpərvərlik tərbiyə məsələlərinə dair zəngin tarixi biliklərlə silahlandırmaqla yanaşı onları gənclərlə həmin sahədə yaradıcı fəaliyyətə təhrik edir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Azərbaycan Təhsil Qanunu*, Bakı, 1993, 9 səh.

2. **Abiyev A.Q., Qurbanov H.H., Ramazanov Ə.X.** *Orduda fiziki hazırlığın təşkilinin nəzəri əsasları*. «Adiloğlu» MMC. Bakı, 2004. 248 səh.
3. **Çobanov M., Piriyev H.** *Ali hərbi məktəblərdə işin təşkili*. Bakı. 2005. 165. Arxeologiya, 1992, № 2.
4. **Fətəliyev X.** *Hərbi idman oyunları*. «Maarif». Bakı. 1978. 56 səh. 1977. 91 səh.
5. *Forum qurtardı...Forum davam edir...* «Aypara» mətbəəsi. Bakı 1997. 25səh.
6. **Fəzail Ağamalı.** *İlham Əliyev: Heç bir təzyiq məni öz yolumdan çəkindirə bilməz*. OSCAR NPM, Bakı, 2003, 236 səh.
7. **Fikrət Qoca.** «Heydər Əliyev» (xronologiya). «Araz» nəşriyyatı. Bakı. 2004. 169 səh.
8. **Hüseynov S.Q., Novruzov A.B.** *İlham Əliyev diplomatiyasının nailiyyəti*. Bakı. «Nurlan». 2001. 388 səh.
9. **Heydər Əliyev.** *Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin yeni 2001-ci il yeni əsr və üçüncü minillik münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciəti*. XXI YNE. Bakı, 2001. 183səh.
10. **Həsənov B.** *Faydalı təşəbbüs hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi sahəsində OADKYC*. Azərnəşr. Bakı. 1996.20səh.
11. **İbrahimov N.** *Müstəqil Azərbaycanın gələcəyi gənclərindir*. «Azərbaycan» nəşriyyatı. 1996. 8-11 səh.)
12. **Qurbani A.** *Qanadlan, Şahinim! Haydi, Cəsurlar!* Hərbi nəşriyyat. Bakı, 1998. 135 səh.
13. **Quliyev D.Q.** *Şəhid idmançılar*. «İşıq». Bakı, 1995. 84 səh.
14. **Quliyev D.Q.** *XX əsrin qan yaddaşı*. Azərbaycan texniki universitetinin mətbəəsi. Bakı, 1998, 151 səh.
15. **Quliyev D.Q.** *Tələbə gənclərin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsi*. Azərbaycan DBTİA-nın mətbəəsi. Bakı, 1996. 37 səh.
16. **Quliyev D.Q.** *Gənclərin hərbi-fiziki tərbiyəsində idman növlərinin təsiri*. Məqalə. Azərbaycan Gənclərinin mədəni tərbiyəsinin aktual problemləri. Bakı, 2003, s.102-103.

17. **Quliyev D.Q.** *Azərbaycanın idman tarixində Heydər Əliyev mərhələləri.* Məqalə. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası. Bədən tərbiyəsi və idmanın aktual problemlərinə həsr edilmiş professor-müəllim heyətinin elmi-praktik konfrans materiallarının tezisləri. Bakı, 24-26 may, 2006, 9-11 səh.
18. **Quliyev D.Q.** *Tələbələrin vətənpərvərlik tərbiyəsi.* Məqalə. Respublika Gənclər İdman Nazirliyinin elmi-metodik konfrans materiallarının tezisləri. Bakı, may, 2007. 0,2 ç.v.
19. **Quliyev D.Q.** *İlham Əliyev və Azərbaycan gəncliyi.* Monoqrafiya. «Təknur» MMC-nin mətbəəsi. Bakı, 2013, 20,5 ç.v.
20. <https://www.mys.gov.az/gencler-siyasati/gencler-forumları/7/Azərbaycan-genclerinin-forumları>
21. **Quliyev D.Q.** *İkinci Qarabağ Müharibəsində idman akademiyasının vətənpərvərlik nümunəsi.* Olimpnews.az № 12 (1472, 13-19 aprel 2021-ci il), 5s.

ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ АКАДЕМИИ СПОРТА ВО ВТОРОЙ КАРАБАХСКОЙ ВОЙНЕ

док.п.н., проф. Д.Г. Гулиев

Азербайджанская Государственная Академия Физической Культуры и Спорта
dilgam.guliyev@sport.edu.az

Аннотация: В статье говорится о совершенствовании системы физической подготовки студентов АГАФКС, подготовке к службе в Вооружённых силах, 44-дневной Второй Карабахской войны в истории Азербайджана, освобождение азербайджанской армией оккупированных на протяжении почти 30 лет азербайджанских земель, борьба с врагом нашего народа, объединившегося в один кулак, как на фронте, так и в тылу, содержательное выступление лидера нашего народа Гейдара Алиева на молодёжном форуме, указы и указы Президента Азербайджанской Республики, Верховного Главнокомандующего Вооружёнными силами г-на Ильхама Алиева о Вооружённых силах, сильное государство, сильная армейская стратегия, реализуемая Верховным Главнокомандующим Ильхамом Алиевым на протяжении 17 лет, поддержка административного персонала и студентов академии наших солдат в зоне

боевых действий, реабилитация раненых во время Второй Карабахской войны участников Спортивной академии, активная волонтерская деятельность студентов академии наряду с онлайн-уроками, об учреждении почётных стипендий 13 выпускникам Второй Карабахской войны, а также другие проблемы нашли своё решение.

Ключевые слова: Президент, Верховный Главнокомандующий, Карабах, армия, фронт, тыл, победа, патриотизм, «Философия права», молодёжь, независимость, Вооружённые силы, Министерство обороны, Фонд помощи, учёный совет, профессор-преподаватель, студенческий контингент, стипендия, выпускник, «Спортивная журналистика», «Спортивный менеджмент», «Спортивная медицина и реабилитация», коммуникация, спортивная академия, шахид, инвалид войны, физическая культура, допризывная подготовка.

PATRIOTIC UPBRINGING OF THE ACADEMY OF SPORT IN THE SECOND KARABAKH WAR

Sc. D., prof. D.G. Guliyev

Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport
dilgam.guliyev@sport.edu.az

Annotation: The article talks about improving the system of physical training of Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport students, preparing for service in the Armed Forces, the 44-day Second Karabakh War in the history of Azerbaijan, liberation by the Azerbaijani army of the Azerbaijani lands occupied for almost 30 years, the fight against the enemy of our people, united in one fist, both at the front and in the rear, orders and decrees on the Armed Forces, of the President of the Republic of Azerbaijan, Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces Mr. Ilham Aliyev, a strong state, a strong army strategy implemented by the Supreme Commander-in-Chief Ilham Aliyev for 17 years, support of the administrative staff and students of the academy to our soldiers in the combat zone, rehabilitation of the partici-

pants of the Sports Academy wounded during the Second Karabakh War, active volunteer activities of students of the academy along with online lessons, on the establishment of honorary scholarships for 13 graduates of the Second Karabakh War, as well as other problems have found their solution.

Keywords: *President, Supreme Commander-in-Chief, Karabakh, army, front, rear, victory, patriotism, "Philosophy of Law", youth, independence, Armed Forces, Ministry of Defense, Aid Foundation, Academic Council, professor-teacher, student contingent, scholarship, graduate, "Sports journalism", "Sports management", "Sports medicine and rehabilitation", communication, sports academy, martyr, disabled war veteran, physical education, pre-prescription training.*